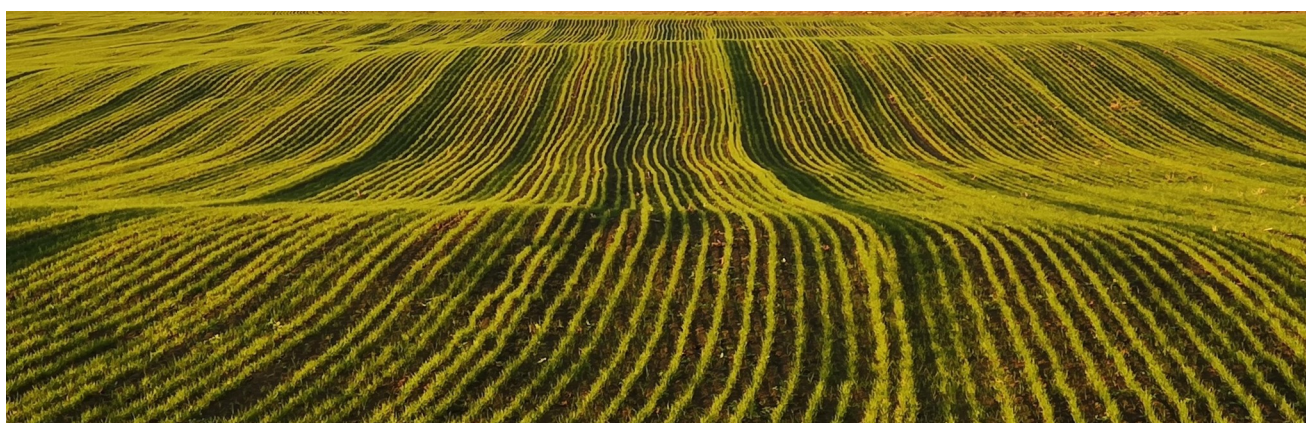

Statsforvalteren i Innlandet

VEILEDNINGSHEFTE 2022

**Søknad om regionale miljøtilskudd for jordbruket
i Innlandet**

Søknadsfrist 15. oktober 2022

OVERSIKT OVER TILTAK, SATSER OG SIDEHENVISNING

			Side
Søknadsinformasjon			4
Miljøtema kulturlandskap		Foreløpige satser	10
<u>Drift av bratt areal</u>			10
	Drift av bratt areal med helling 1:5 eller brattere	110 kr/dekar	
	Drift av bratt areal med helling 1:3 eller brattere	110 kr/dekar	
<u>Drift av beitelag</u>			10
	Storfé og hest	48 kr/dyr	
	Sau og geit	23 kr/dyr	
<u>Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark</u>			10
	Beiting (areal klassifisert som innmarksbeite)	75 kr/dekar	
Miljøtema biologisk mangfold			11
<u>Slått av slåttemyr og slåttemark</u>			11
	Svært viktig, viktig og lokalt viktig	1500 kr/dekar	
<u>Skjøtsel av biologisk verdifulle arealer</u>			12
	Slått	1500 kr/dekar	
	Beiting	150 kr/dekar	
<u>Soner for pollinerende insekter</u>			13
	Lav sats	5 kr/meter	
	Høy sats	10 kr/meter	

OVERSIKT OVER TILTAK, SATSER OG SIDEHENVISNING

			Side
Miljøtema kulturminner og kulturmiljøer		Foreløpige satser	14
<u>Drift av seter</u>			14
	Egen foredling/levering til meieri (4 -6 uker drift)	70 000 kr/seter	
	Egen foredling/levering til meieri (6 uker eller mer drift)	90 000 kr/seter	
<u>Skjøtsel av automatisk fredete kulturminner</u>			15
	Beite/slått	350 kr/dekar	
<u>Skjøtsel av enkeltstående automatisk fredete kulturminner</u>			15
	Beite/slått	1500 kr/stk.	
<u>Skjøtsel av kulturhistoriske områder (setervoller og dyrkingsfelt i fjellet)</u>			16
	Skjøtsel av kulturhistoriske områder	110 kr/dekar	
Miljøtema avrenning til vann		Foreløpige satser	
		Prioriterte områder	Andre områder
<u>Ingen jordarbeiding om høsten (§14)</u>			19
	Liten erosjonsrisiko (erosjonsklasse1)	115 kr/dekar	85 kr/dekar
	Liten erosjonsrisiko (erosjonsklasse1) med dråg	145 kr/dekar	115 kr/dekar
	Middels erosjonsrisiko (erosjonsklasse 2)	170 kr/dekar	140 kr/dekar
	Middels erosjonsrisiko (erosjonsklasse 2) med dråg	200 kr/dekar	170 kr/dekar
	Stor erosjonsrisiko (erosjonsklasse 3)	225 kr/dekar	195 kr/dekar
	Svært stor erosjonsrisiko (erosjonsklasse 4)	280 kr/dekar	255 kr/dekar

OVERSIKT OVER TILTAK, SATSER OG SIDEHENVISNING

			Side
Miljøtema avrenning til vann		Foreløpige satser	
		Prioriterte områder	Andre områder
<u>Fangvekster</u>			20
	Som underkultur i korn og olje-/belgvekster	140 kr/dekar	110 kr/dekar
	Sådd etter høsting av grønnsaker, poteter og rotvekster	340 kr/dekar	310 kr/dekar
<u>Grasdekte vannveier og grasstriper i åker</u>			20
	Grasdekt vannvei i åker	25 kr/meter	20 kr/meter
	Grasstripe i åker (på tvers av fallet)	15 kr/meter	12 kr/meter
<u>Grasdekte kantsoner i åker (mellom åker og vassdrag)</u>			21
	Potet/grønnsaker	35 kr/meter	25 kr/meter
	Korn, oljevekster m.m.	25 kr/meter	20 kr/meter
<u>Fangdam</u>			21
	Fangdam (vedlikehold)	1000 kr/dekar	800 kr/dekar
Miljøtema utslipp til luft (miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel)		Foreløpige satser	
<u>Spredning av husdyrgjødsel om våren eller i vekstsesongen på etablert eng</u>		60 kr/dekar	23
<u>Nedlegging eller nedfelling av husdyrgjødsel</u>		85 kr/dekar	23
Spredning av husdyrgjødsel med rask nedmolding		75 kr/dekar	24
Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange		60 kr/dekar	24

OVERSIKT OVER TILTAK, SATSER OG SIDEHENVISNING

		Side
Miljøtema plantevern		Foreløpige satser
		25
Ugrasharving i åker (korn m.m.)		70 kr/dekar
		25
Ugrasbekjempelse i radkulturer (flamming/mekanisk)		170 kr/dekar
		25
Miljøtema miljøavtale og klimarådgiving		
		26
Miljøavtale		50 kr/dekar
		26
Klimarådgiving		27
	Grupperådgiving	2000 kr/foretak
	To til en rådgiving	8000 kr/foretak
	En til en rådgiving	6000 kr/foretak
Forskrift om regionale miljøtilskudd Innlandet		28
Skjøtselsråd		
Skjøtselsråd for slåttemark og slåttemyr		32
Skjøtselsråd for biologisk verdifulle arealer		34
Skjøtselsråd for soner for pollinerende insekter		35

DETTE ER NYTT FOR SØKNADSOMGANGEN 2022

Tilskudd til drift av seter

Det er nå innført to tiltaksklasser, en for 4-6 ukers drift, og en for drift i 6 uker eller mer. Det er 20 000 kr i forskjell i tilskuddssats for de to tiltaksklassene.

Klimarådgiving

Det er ikke lenger krav om å legge ved kvittering for gjennomført klimarådgiving. Du må fortsatt legge ved tiltaksplan underskrevet av rådgiver(e) og foretaket som søker tilskudd.

Det er nå gjort endringer i tiltaksklasser for klimarådgiving; en til en rådgiving, to til en rådgiving og grupperådgiving. Det er forskjellige tilskuddssatser for tiltaksklassene.

KORT OM REGIONALE MILJØTILSKUDD

De regionale miljøtilskuddene som gjelder for Innlandet er bestemt gjennom [Regionalt miljøprogram \(RMP\) for Innlandet 2019-2022](#). Tilskuddene er valgt fra en meny av tilskuddsformål som er fastsatt i en [nasjonal instruks](#).

Vilkårene for hvert tilskudd er bestemt i «forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket, Innlandet» som du finner bakerst i veilederen. Formålet med tilskuddet er å bidra til å ivareta jordbrukets kulturlandskap, biologisk mangfold, kulturmiljøer og kulturminner, samt redusere bruk av plantevernmidler, utslipp til luft og avrenning til vann fra jordbruket.

Du finner også Regionalt miljøprogram for Innlandet, nasjonal instruks og annen informasjon om regionale miljøtilskudd på www.statsforvalteren.no/innlandet/.

REGELVERK OG SKJØTSELSRÅD

Denne veilederen utdyper hvordan en skal forstå vilkårene og definerer noen begreper nærmere. Bakerst i veilederen finner du også skjøtselsråd for de tilskuddene som gjelder biologisk mangfold, kulturminner og kulturmiljøer.

Grunnprinsippet for regelverket er at forskriften stiller krav til **resultatet** av tiltakene, mens det er søkeren sitt ansvar **hvordan** tiltaket blir gjennomført.

Vilkårene for å få tilskudd er fullstendig beskrevet i forskriften og denne veilederen.

HVEM KAN SØKE?

Tilskudd kan gis til foretak som driver vanlig jordbruksproduksjon på én eller flere landbrukseiendommer og til beitelag som er registrert som samvirkeforetak eller forening i Enhetsregisteret. Beitelag kan bare søke om tilskudd til «Drift av beitelag».

Foretak må søke om tilskudd i det fylket der tiltaket gjennomføres og på arealer foretaket disponerer i søknadsåret.

Søker er ansvarlig for at vilkårene følges selv om det skjer endringer i eie- eller leieforhold for omsøkte arealer. Et eksempel er at dersom arealet skifter eier eller leietaker i løpet av vinteren og du har søkt om tilskudd til «ingen jordarbeiding om høsten», kan du få krav om tilbakebetaling dersom ny eier/leier brenner halm på arealet om våren.

HVORDAN SØKE?

Du søker elektronisk via [Altinn](#). Mer informasjon om hvordan du søker, lenke til søknadsskjema m.m. finner du på Landbruksdirektoratet sin hjemmeside (www.landbruksdirektoratet.no). Landbruksdirektoratet har laget en [steg-for-steg-veileder](#) som viser hvordan du søker elektronisk, og tegner inn tiltak i kart.

Lenken til søknadsskjema ligger også på [hjemmesiden til Statsforvalteren](#) i Innlandet. Du kan fylle ut søknaden elektronisk fra 15. september.

VIKTIGE DATOER

15. september – Søknadsomgangen åpner

15. oktober – Søknadsfrist for foretak

15. november – Søknadsfrist for beitelag

Søknadsfristene gjelder eventuelt nærmeste påfølgende virkedag dersom fristen faller på en helgedag.

LEVERE SØKNAD ETTER FRISTEN?

Det er mulig å levere søknaden inntil **14 dager** etter søknadsfristen, men tilskuddet vil da bli redusert med kr 1000,- pr. dag etter søknadsfristens utløp.

Søknader levert senere enn 14 dager etter fristen skal avvises av kommunen. Etter søknad kan Statsforvalteren i særlige tilfeller innvilge dispensasjon fra søknadsfristen.

GJØRE ENDRINGER I SØKNADEN

Før søknadsfristen har gått ut

Du kan gjenåpne søknaden og legge til eller trekke ut tiltak. NB! Husk å sende inn søknaden på nytt etter du har gjort endringer og påse at du har fått ny kvittering i Altinn på at søknaden er sendt.

Etter at søknadsfristen har gått ut

Dersom du vil gjøre endringer i søknaden din etter søknadsfristen, må du ta kontakt med kommunen. Det er kommunen som kan legge til eventuelle endringer i søknaden på søkers vegne. Slik endring av søknaden medfører et trekk på kr 1000,- pr. dag fra søknadsfristen og til du melder endring. Dersom du har «glemt» å søke på et tiltak, må du derfor vurdere om det lønner seg å endre søknaden. Retting av åpenbare feilføringer vil ikke føre til trekk.

Dersom du ønsker å trekke ut et tiltak du har søkt tilskudd til, send melding til kommunen omgående med kart over arealet/tiltaket du vil trekke ut.

PAPIRSØKNAD

Det er også mulig å søke på papir. Søknaden skal da sendes/leveres til kommunen. Kart med tiltakene må legges ved søknaden. Samme frister og regler gjelder for papirsøknad som for elektronisk søknad.

Søknadsskjemaet finner du på [Statsforvalterens hjemmeside](#) eller ved henvendelse til landbruksforvaltningen i kommunen.

TILSKUDDSSATSER OG UTBETALING

Tilskuddssatsene er foreløpige og kan bli justert ut fra omfanget av søknader. Tilskuddet blir utbetalt i mars 2023.

FEILOPPLYSNINGER OG AVKORTING

Det er du som søker som er ansvarlig for at opplysningene i søknaden er riktige. Hvis du har gitt feil opplysninger i søknaden som kunne ført til en urettmessig utbetaling av tilskudd til deg selv eller andre, skal kommunen alltid vurdere å avkorte tilskuddet. Dette kan skje i den løpende saksbehandlingen eller som følge av forhold kommunen oppdager senere eller under en kontroll.

Tilskuddet kan også bli avkortet dersom du driver eller har drevet i strid med annet regelverk for jordbruksvirksomhet. Det samme gjelder hvis du har brutt bestemmelser i forskrift om gjødslingsplanlegging eller ikke har ført journal over bruken av plantevernmidler.

Hvis du ikke overholder frister som forvaltningen setter i samband med gjennomføring av en kontroll av foretaket, kan det også føre til avkorting. Kommunen gjennomfører stikkprøvekontroller av et utvalg av søknadene hvert år.

LURER DU PÅ NOE OG TRENGER VEILEDNING?

Ta kontakt med landbruksforvaltningen i kommunen dersom du har spørsmål om vilkårene for tilskudd eller trenger hjelp med å fylle ut søknaden.

Du finner også informasjon på [Statsforvalterens hjemmeside](#).

KARTFESTING AV TILTAK

Du finner veiledning om hvordan du tegner inn i kart i Landbruksdirektoratets [steg-for-steg-veileder](#).

Du kan importere kart over tiltak kommunen har godkjent i karttegnningene fra søknadsomgangene tidligere år. Hvis du stort sett søker på de samme arealene/tiltakene som i fjor, er dette en lettvinnt løsning. Du kan endre på tiltakene i kartet i årets søknad etterpå.

- OBS! Hvis kommunen har avslått hele eller deler av tiltaket du søkte på tidligere år, må du påse at du ikke tar med det avslåtte arealet i årets søknad. Dette kan skje dersom du importerer kartet fra tidligere søknadsår, og kommunen ikke har korrigert kartet ved behandling av søknaden.

Det er to hovedmåter å tegne i kartet på, avhengig av hvilket tiltak det er:

- Tiltak som «klippes ut» automatisk mot eiendomsgrenser og/eller jordbruksareal etter at du har tegnet et grovt omriss rundt det eller har brukt «velg område» ved å klikke på teigen
- Tiltak som må tegnes «manuelt» ved å følge grensen for det arealet tiltaket gjelder

Mange tiltak har egne kartlag i det elektroniske søknadssystemet, som viser om arealet er tilskuddsberettiget. Det er imidlertid mulig å søke på arealer som ikke er tilskuddsberettiget. Aktuelle kartlag der du som søker må tegne inn arealene dine selv:

- Kartlaget *verdifulle kulturlandskap* viser arealer som kan gis tilskudd til beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark. Husk at arealet i tillegg må være klassifisert som innmarksbeite i gardskart.
- Kartlaget *naturtyper - skjøtselsavhengige* viser arealer som kan gis tilskudd til skjøtsel av biologisk verdifulle arealer.
- Kartlaget *fredete kulturminner* viser arealer som kan gis tilskudd til freda kulturminner.
- Kartlaget *slåttemark og karlaget slåttemyr* viser arealer som kan gis tilskudd til slåttemark/slåttemyr.
- Kartlaget *prioriterte områder* viser arealer under miljøtema avrenning til vann som er berettiget høy tilskuddssats.

MILJØTEMA KULTURLANDSKAP

DRIFT AV BRATT AREAL (§4)

Det kan gis tilskudd til drift av fulldyrka og overflatedyrka jord med hellingsgrad på 1:5 eller brattere for å ivareta kulturlandskapet. Arealene må drives slik at de oppfyller vilkårene for å motta produksjonstilskudd.

Tilskuddet gjelder ikke innmarksbeite.

DRIFT AV BEITELAG (§4)

Det kan gis tilskudd til drift av beitelag. Tilskuddet blir gitt til organiserte beitelag der medlemmene samarbeider om slipp, tilsyn og sanking av dyr på utmarksbeite. Ordningen gjelder også for dyr som blir sluppet på utmarksbeite, men som holdes inne eller på inngjerdet areal om natta. Tilskuddet utmåles pr. dyr som er sluppet på utmarksbeite.

For beitelag er fristen for å søke tilskudd den *15. november*.

Vilkår

- Beitelaget må være registrert som samvirkeforetak eller forening i Enhetsregisteret
- Beitelaget må ha som hovedformål å samarbeide om hensiktsmessige fellesløsninger innen beitebruk og god utnyttelse av utmarksbeite

BEITING AV VERDIFULLE JORDBRUKSLANDSKAP I INNMARK (§6)

Det kan gis tilskudd til beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark, for å holde arealene i hevd og bevare et jordbrukspreget og åpent landskap. Tiltaket gjelder **ikke** for dyrka mark, skog eller andre arealer som blir beitet.

Det er ikke satt noe maksimums- eller minimumskrav til antall dyr per dekar. I søknadsskjemaet må antall dyr på beitearealet oppgis, men dette har ikke betydning for tilskuddsberegningen.

Vilkår

- Arealet må være klassifisert som innmarksbeite (blek gulfarge i AR5-kartet i søknaden/gårdskart på nett), og oppfylle vilkårene for produksjonstilskudd
- Innmarksbeiter skal være registrert som verdifulle kulturlandskap i miljøbasen Naturbase (vises i søknadskartet når du haker av kartlaget «verdifulle kulturlandskap»)
- Arealet må ha tilstrekkelig beitetrykk for å hindre gjengroing uten at dette medfører beite- eller tråkkskader.

MILJØTEMA BIOLOGISK MANGFOLD

Foto: Stig Horsberg

SLÅTT AV SLÅTTEMYR OG SLÅTTEMARK (§7)

Det kan gis tilskudd til å skjømte de utvalgte naturtypene slåtte- og slåttemark for å bevare det biologiske mangfoldet. Dette tiltaket gjelder lauveng, slåttemark, slåtte- og beitemyr eller slåtte- og slåttemyr i miljødatabasen [Naturbase](#). For å bevare det biologiske mangfoldet må det drives aktiv skjømtsel, men uten gjødsling, kultivering eller likende tiltak.

Slåttemyr og slåttemark er rester av tidligere tiders driftsmåter i jordbruket og er blant de mest artsrike naturtypene vi har. De utgjør normalt små arealer og har liten produksjonsverdi i jordbruket. Derfor blir det gitt tilskudd til å drive fortsatt slått på en måte som ivaretar verdiene.

Søker du om tilskudd til slått av slåtte- og slåttemark (§ 7), kan du ikke samtidig få tilskudd til skjømtsel av biologisk verdifulle arealer (§8) eller skjømtsel av automatisk fredete kulturminner (§11) på samme arealet.

Du finner skjømtselråd bakerst i veilederen.

Vilkår

- Arealet skal være registrert som lauveng, slåttemark, slåtte- og beitemyr eller slåtte- og slåttemyr i miljødatabasen Naturbase og være vurdert til svært viktig, viktig eller lokalt viktig (vises når du haker av kartlagene for slåttemark og slåtte- og slåttemyr i søknadskartet)
- Arealet skal ikke jordarbeides
- Arealet skal ikke gjødsles
- Arealet skal ikke sprøytes med plantevernmidler

SKJØTSEL AV BIOLOGISK VERDIFULLE AREALER (§8)

Dette tiltaket gjelder for slått eller beite av biologisk verdifulle arealer som er kartfestet i [Naturbase](#). Bare de naturtypene som er avhengige av aktiv skjøtsel kan få tilskudd, se under. Arealene må skjøttes slik at det biologiske mangfoldet blir ivarettatt eller forbedret.

Tilskuddet gjelder for en rekke naturtyper som er listet opp i vedlegget til forskriften. De aktuelle naturtypene ligger gjerne på innmarksbeite eller andre arealer i ekstensiv drift (lite eller ingen gjødsling eller kultiveringstiltak). Det kan også være kantsoner, åkerholmer eller liknende arealer som blir skjøttet.

Hvis du haker av kartlaget «Naturtyper - skjøtselsavhengige» i søknadskartet, vises alle de arealene som er tilskudsberettiget. Dette kartlaget finnes også i gårdskart på nett.

OBS! Noen av arealene som vises kan være av «lav kvalitet» eller «lokalt viktige» og er da ikke tilskudsberettiget. Dette gjelder oftest arealer som ikke har vært i aktiv skjøtsel på lenge, er gjengrodd, har blitt gjødslet opp eller liknende. Dersom du er i tvil, kan du klikke på kartfiguren i gårdskart på nett og få opp en informasjonsboks der det blant annet står hvilken kvalitet/verdi arealet har (dette går ikke i søknadskartet).

Det blir ikke gitt tilskudd til «skjøtsel av slåttemark/slåttemyr» (§7) eller «skjøtsel av automatisk fredete kulturminner» (§11) på samme areal som får tilskudd til dette tiltaket (dvs. bare ett av tilskuddene på hvert areal).

Vilkår

- Arealene skal være registrert i miljødatabasen Naturbase (vises når du haker av kartlaget med skjøtselsavhengige naturtyper i søknadskartet)
- Arealet skal ikke jordarbeides
- Arealet skal ikke gjødsles
- Arealet skal ikke sprøytes med plantevernmidler

SONER FOR POLLINERENDE INSEKTER (§9)

Det kan gis tilskudd for å så pollinatorvennlige frøblandinger og/eller skjøtte pollinatorvennlige soner på jordbruksareal. Det er ikke nødvendig å så sonene hvert år dersom det er sådd flerårige vekster. Denne sonen kan da skjøttes påfølgende år.

Tilskuddet kan ikke gis for tilsåing av pollinatorvennlige vekster på hele skifter. Intensjonen med ordningen er å gi tilskudd til striper med slike vekster på vanlige produksjonsarealer.

MERK: Disse sonene er ikke berettiget ordinært areal- og kulturlandskapstilskudd. Arealet de utgjør må derfor trekkes fra jordbruksarealet når du søker produksjonstilskudd.

Tiltaket kan gjennomføres enten

- a. i kombinasjon med tiltakene grasdekte vannveier og grasstriper og grasdekt kantsone i åker (lav sats).
Se s. 20 og 21 for mer informasjon om disse tiltakene. Kombinert med grasdekte vannveier skal bredden på stripa være 6 meter, i kombinasjon med grasstriper på tvers av fallet skal bredden være 2 meter.

eller

- b. ved å etablere ei egen stripe for pollinerende insekter. Bredden på stripa som etableres skal være minimum 2 meter (høy sats)

Vær forsiktig med å etablere tiltaket inntil offentlig veg. Her tar ofte vegentreprenøren kantslått helt frem til der åkeren begynner. Du risikerer dermed at blomsterstripa blir slått tidlig om sommeren fordi den ikke oppfattes som en del av åkeren.

Du finner skjøtselsråd bakerst i veilederen.

Vilkår:

- Sonene må være anlagt på jordbruksareal
- Sonene må ha pollinatorvennlige blomster gjennom vekstsesongen
- Sonene skal ikke være gjødslet
- Sonene skal ikke sprøytes med plantevernmidler
- Dersom du vil så/skjøtte sone for pollinerende insekter i kombinasjon med tiltakene grasdekte vannveier, grasstriper eller kantsoner i åker, skal bredden på stripen være lik bredden på grassonen
- Det gis tilskudd til maksimalt 5000 løpemeter per foretak.

Foto: Stig Horsberg

MILJØTEMA KULTURMINNER OG KULTURMILJØER

DRIFT AV SETER (§10)

Dette tilskuddet gjelder for drift av seteranlegg med melkeproduksjon. På fellesettrer fordeles tilskuddet på antall deltakere. Foretak som driver flere setrer kan få ett tilskudd for hvert seteranlegg som oppfyller vilkårene.

Med «seter» menes et separat produksjonssted dit besetningen blir flyttet i sommersesongen for å utnytte arealene til fôrproduksjon og beite.

Produksjonsanlegget skal bare være egnet for bruk i sommersesongen. Driften må være basert på bruk av arealer som tradisjonelt har vært brukt til seterdrift på 1900-tallet.

Vilkår

- Produksjonsperioden skal være minst 4-6 uker per sesong for lav tilskuddssats og 6 uker eller mer for høy tilskuddssats.
- Melken som blir produsert skal leveres til meieri eller foredles på setra
- Produksjonen skal være minimum 45 liter kumelk eller 25 liter geitemelk i døgnet pr. seter.

Foto: Stig Horsberg

SKJØTSEL AV AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER OG ENKELTSTÅENDE AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER (§§ 11 OG 12)

Dette tiltaket gjelder skjøtsel av vegetasjon på freda kulturminner og nærområdet rundt dem. Aktiv skjøtsel kan både holde dem synlige og hindre at de forfaller og ødelegges. Skjøtselen kan utføres ved å slå eller rydde arealet for høyere vegetasjon eller ved at det blir beitet.

Tilskuddet kan bli gitt enten basert på arealet med automatisk freda kulturminner (§ 11) eller til det enkelte kulturminne (§ 12). Arealet/kulturminnet må grense inn til jordbruksarealer. Tilskudd som blir gitt per dekar (dvs. der det er flere kulturminner) kan gis for det arealet som er nødvendig å skjøtte for at kulturminnet skal være synlig.

Søker du om tilskudd til skjøtsel av automatisk fredete kulturminner (§11) kan du ikke få tilskudd til slått av slåttemyr og slåttemark (§ 7) eller skjøtsel av biologisk verdifulle arealer på samme arealet (§8).

Du finner skjøtelsråd bakerst i veilederen.

Vilkår

- Skjøtselen skal være gjennomført slik at kulturminnet er synlig i jordbrukslandskapet
- Kulturminnet skal være registrert i kulturminnebasen Askeladden. Dette vises når du haker av kartlaget med kulturminner i søknadskartet.
- Ved beiting må antall beitedyr og beiteperioden tilpasses slik at vegetasjonen holdes lavvokst samtidig som kulturminnet ikke blir skadet av tråkk og liggeplasser

Foto: Stig Horsberg

SETERVOLLER OG DYRKINGSFELT I FJELLET (§13)

Skjøtsel av kulturhistoriske områder

Dette tiltaket gjelder for jordbruksareal i drift i seterområdene, inkludert dyrkingsfelt, men begrenset til 20 daa pr. seter (eventuelt pr. dyrkingsfelt i fjellet). Dette hovedprinsippet er mer detaljert definert nedenfor for å fange opp forskjellige varianter og kombinasjoner av «seterarealer» hos den enkelte søker.

Utvalgte områder av kulturhistorisk verdi, som det kan gis tilskudd til er:

1) Jordbruksarealer i seterområder der arealene sammen med seterhusene utgjør et helhetlig setermiljø.

Med helhetlig setermiljø menes et sted som ligger atskilt fra vanlig, sammenhengende jordbruksbosetting og der det har vært tradisjon for å utnytte innmark og utmark til slått og beite. Setermiljøet må også ha bygninger som er satt opp for å kunne utnytte disse ressursene, eller rester eller tufter etter slike bygninger. Det kan også gjelde seteranlegg etablert i nyere tid der formålet er det samme som på tradisjonelle setrer.

2) Dyrkingsfelt som ligger høyere enn vernskoggrensen og fast bosetting i området.

Med dyrkingsfelt menes her et sammenhengende jordbruksareal knyttet til en landbrukseiendom og uten direkte tilknytning til et helhetlig setermiljø. Det vil si at det kan gjelde både areal som hører til landbrukseiendommen, areal som er festet og areal i bygdeallmenninger, sameier etc. der bruksretten er knyttet til en spesifikk landbrukseiendom. Vernskoggrensen finner du som et eget kartlag i Gårdskart på nett.

Vilkår

Det kan gis tilskudd til maksimalt 20 dekar

a. pr. seter, eller

b. pr. seter i kombinasjon med dyrkingsfelt, eller

c. samlet for dyrkingsfeltene som en landbrukseiendom har eiendoms- eller bruksrett til

Foretaket kan kun søke tilskudd etter ett av alternativene a, b eller c.

UTDYPING AV VILKÅRENE (SE EKSEMPLER PÅ NESTE SIDE)

Arealet det kan gis tilskudd for, er begrenset etter disse reglene:

a. Per seter

Det gis tilskudd for maksimalt 20 dekar per seter, dvs. for hvert seter-anlegg som faller inn under definisjonen av helhetlig setermiljø ovenfor. Det vil si at den som disponerer flere enkeltsetrer, f.eks. «hjemseter» og «fjernseter», kan få tilskudd for opptil 20 dekar for hver av disse. Dette gjelder enten det er egen eller leid seter.

b. Per seter i kombinasjon med dyrkingsfelt

Hvis jordbruksarealet på setra er mindre enn 20 dekar, kan du legge til areal på dyrkingsfelt som drives av foretaket ditt for å komme opp i 20 dekar. Dette gjelder også for leid seter og/eller dyrkingsfelt.

c. Samlet for dyrkingsfeltene som en landbrukseiendom har eiendoms- eller bruksrett til.

Det kan gis tilskudd for opptil 20 dekar jordbruksareal på dyrkingsfelt per landbrukseiendom du disponerer.

EKSEMPEL PÅ HVORDAN DU BEREGNER TILSKUDD

Ola Nordman skal søke om tilskudd til setervoller og fôrdyrkingsfelt i fjellet (skjøtsel av kulturhistoriske områder). Ola eier landbrukseiendommen Nordgard og leier tre andre (Sørgard, Østgard og Vestgard).

- Nordgard har ei seter med en setervoll på 15 dekar og et dyrkingsfelt på 40 dekar
- Sørgard har to setrer, med setervoller på henholdsvis 25 og 15 dekar, men ikke dyrkingsfelt
- Østgard har ikke seter, men har et dyrkingsfelt på 50 dekar
- Vestgard har to setrer, med setervoller på henholdsvis 10 og 15 og dyrkingsfelt på henholdsvis 15 og 25 dekar

Dersom Ola Nordman velger å søke etter **alternativ a) per seter** fordeler tilskuddet seg som følger:

Eiendom	Tilskudd blir gitt til:	Sum areal med tilskudd
Nordgard	15 dekar setervoll	15 dekar
Sørgard	20 dekar setervoll + 15 dekar setervoll	35 dekar
Østgard	0 dekar setervoll	0 dekar
Vestgard	10 dekar setervoll + 15 dekar setervoll	25 dekar
Tilskudd ved valg av alternativ a) per seter gir totalt		75 dekar

Dersom Ola Nordman velger å søke etter **alternativ b) per seter i kombinasjon med dyrkingsfelt** fordeler tilskuddet seg som følger:

Eiendom	Tilskudd blir gitt til:	Sum areal med tilskudd
Nordgard	15 dekar setervoll og 5 dekar dyrkingsfelt	20 dekar
Sørgard	0 dekar setervoll og 0 dyrkingsfelt	0 dekar
Østgard	0 dekar setervoll og 0 dyrkingsfelt	0 dekar
Vestgard	10 dekar seter 1 og 10 dyrkingsfelt + 15 dekar seter 2 og 5 dekar dyrkingsfelt	40 dekar
Tilskudd ved valg av alternativ b) per seter i kombinasjon med dyrkingsfelt		60 dekar

Dersom Ola Nordman velger å søke etter **alternativ c) samlet for dyrkingsfeltene som en landbrukseiendom har eiendoms eller bruksrett til** fordeler tilskuddet seg som følger:

Eiendom	Tilskudd blir gitt til:	Sum areal med tilskudd
Nordgard	20 dekar dyrkingsfelt	20 dekar
Sørgard	0 dekar dyrkingsfelt	0 dekar
Østgard	20 dekar dyrkingsfelt	20 dekar
Vestgard	20 dekar dyrkingsfelt (dyrkingsfeltene er på samme eiendom)	20 dekar
Tilskudd ved valg av alternativ c) samlet for dyrkingsfeltene gir totalt		60 dekar

I Ola Nordman sitt tilfelle vil det dermed lønne seg å søke tilskudd etter alternativ a) per seter.

MILJØTEMA AVRENNING TIL VANN

Foto: Karoline Finstad Vold

PRIORITERING AV TILTAKENE INNEN AVRENNING TIL VANN

Alle tiltakene rettet mot avrenning til vann gjelder både i «prioriterte områder» og «andre områder». Prioriterte områder er nedbørsfelt der vannforekomstene har både stor eller middels stor påvirkning fra diffus avrenning fra fulldyrka mark og har moderat eller dårlig miljøtilstand.

Kartet over prioriterte og andre områder vil vises i den elektroniske søknaden fra 15. september. Arealene du søker på blir automatisk sortert i prioriterte eller andre områder i elektronisk søknad. Se om ditt areal ligger i prioritert område før du søker på [Statsforvalterens hjemmeside](#).

INGEN JORDARBEIDING OM HØSTEN (§14)

Det kan gis tilskudd for arealer med korn, oljevekster, belgvekster, frøeng siste høstingsår, grønn gjødsling og grønnfôrvekster dersom arealet ikke jordarbeides om høsten. Ordningen gjelder også direktesåing av høstkorn der arealet tilfredsstillende vilkårene under. Ordningen gjelder ikke på eng eller gjenlegg til eng.

Vilkår

- Arealet skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret
- Det kan ikke brennes halm på arealet det søkes tilskudd for, hverken om høsten eller om våren.

For å se arealets tilskuddsklasse velger du kartlaget *Tilskuddskart - ingen jordarbeiding om høsten* under *Andre kartlag* i søknadssystemet. For å se drag på arealet, velger du kartlaget *Drågerosjon*.

FANGVEKST SOM UNDERKULTUR OG FANGVEKSTER SÅDD ETTER HØSTING (§§15 OG 16)

Det er to tilskuddsordninger for etablering av fangvekster

- Fangvekst som underkultur: det kan gis tilskudd for fangvekster sådd sammen med eller etter høsting av korn, oljevekster og belgvekster.
- Fangvekst sådd etter høsting: det kan gis tilskudd for fangvekster sådd etter høsting av grønnsaker, poteter og rotvekster

Vilkår

- Arealet skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret
- Fangveksten skal være godt etablert om høsten og ikke være hovedvekst på arealet påfølgende år
- Arealet skal ikke sprøytes med plantevernmidler om høsten
- Arealet skal ikke gjødsles om høsten etter at hovedveksten er høstet
- For fangvekster sådd sammen med eller etter høsting av korn, må arealet oppfylle kravene til ingen jordarbeiding om høsten.

Foto: Kari Bysveen

GRASDEKTE VANNVEIER OG GRASSTRIPER I ÅKER (§17)

Det kan gis tilskudd for flerårig grasdekke i vannveier og grasstriper på tvers av fallet i lange hellinger på åpenåkerarealer.

MERK: Disse sonene er ikke berettiget ordinært areal- og kulturlandskapstilskudd. Arealet de utgjør må derfor trekkes fra jordbruksarealet når du søker produksjonstilskudd.

Vilkår

- Grasdekke vannveier skal ha en bredde på minimum 6 meter. Grasstriper på tvers av fallet skal ha en bredde på minimum 2 meter
- Vekstene skal være godt etablert om høsten i søknadsåret
- Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli

GRASDEKT KANTSONE I ÅKER (§ 18)

Det kan gis tilskudd for flerårig grasdekke langs kanten mot vassdrag på åkerareal.

Vilkår

- Sonen skal ha en bredde på minimum seks meter på fulldyrket jord. Den naturlige vegetasjonen langs vassdraget på minimum 2 meter kommer i tillegg til dette
- Vekstene skal være godt etablert om høsten i søknadsåret
- Arealene skal ikke gjødsles eller sprøytes, men skal slås, beites eller pusses i søknadsåret
- Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli

Foto: Karoline Finstad Vold

FANGDAM (§19)

Det kan gis tilskudd for fangdam som er etablert på eller i tilknytning til jordbruksareal. For at fangdammer skal fungere etter hensikten, er det viktig med regelmessig skjøtsel og vedlikehold i form av rensking (tømming av sedimenter som samler seg i dammen) og vedlikehold av vegetasjonsfilter. Rensking bør skje utenom hekketiden for fugl, det vil normalt si utenom perioden mai til juni. Tilskuddet skal kompensere for bortfall av produksjonsinntekter.

Vilkår

- Fangdammen skal ha tilfredsstillende renseeffekt

MILJØTEMA UTSLIPP TIL LUFT - MILJØVENNLIG SPREDNING AV HUSDYRGJØDSEL OG BIOREST

Foto: Karoline Finstad Vold

Felles vilkår for alle tiltakene

Det kan innvilges tilskudd for bare en gjødslingsmetode per areal per år, i tillegg til eventuelt tilskudd for tilførselsslange på dette arealet. Foretaket kan søke om tilskudd til ulike tiltak på forskjellige arealer.

I tillegg gjelder følgende vilkår for alle tiltakene:

- Arealet skal høstes eller beites etter siste spredning i søknadsåret
- Det må spres minst 5 kg total-N i husdyrgjødsel/biorest pr. dekar på areal du søker tilskudd for
- Du må ha gjødslingsplan og skiftenoteringer som viser sprededato og gjødselmengde spredd pr. dekar

SPREDNING AV HUSDYRGJØDSEL OM VÅREN ELLER I VEKSTSESONGEN PÅ ETABLERT ENG (§20)

Det kan gis tilskudd for bredspredning av husdyrgjødsel og biorest om våren eller i vekstsesongen på etablert eng.

Spesielle vilkår i tillegg til de felles vilkårene som er beskrevet på side 22:

- All husdyrgjødsel som foretaket disponerer, skal spres om våren eller i vekstsesongen.

NEDFELLING ELLER NEDLEGGING AV HUSDYRGJØDSEL (§21)

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og biorest ved nedfelling eller nedlegging på areal som jordarbeides eller i voksende kultur. Dette tiltaket gjelder bare bløtgjødsel og biorest.

Spesielle vilkår i tillegg til de felles vilkårene beskrevet på side 22:

- Ved nedlegging på areal som jordarbeides må gjødsla moldes ned innen 2 timer. Dersom du ikke rekker å molde ned gjødsla på hele skiftet innen 2 timer, kan du kartfeste og søke tilskudd for den delen av skiftet der en har moldet ned innen 2 timer.

SPREDNING AV HUSDYRGJØDSEL MED RASK NEDMOLDNING (§22)

Det kan gis tilskudd for bredspredning av husdyrgjødsel og biorest på åpen åker hvis nedmolding ved harving eller pløying skjer innen to timer etter spredning.

Spesielle vilkår i tillegg til de felles vilkårene beskrevet på side 22:

- Husdyrgjødsel/bioresten må moldes ned innen 2 timer. Dersom du ikke rekker å molde ned gjødsla på hele skiftet innen 2 timer, kan du kartfeste og søke tilskudd for den delen av skiftet der en har moldet ned innen 2 timer.

SPREDNING AV HUSDYRGJØDSEL MED TILFØRSELSSLANGE (§23)

På arealer der det innvilges tilskudd til de andre tiltakene for miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel, kan du i tillegg få tilskudd til bruk av tilførselsslange. Du kan ikke få tilskudd til spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange alene.

Spesielle vilkår i tillegg til de felles vilkårene beskrevet på side 22:

- Du må kunne dokumentere bruk av tilførselsslange ved å eie eller leie utstyr.

MILJØTEMA PLANTEVERN

UGRASHARVING I ÅKER (KORN M.M.) (§ 24)

Det kan gis tilskudd for ugrasharving i korn og annet frø til modning. Arealer som Debio har klassifisert som karensareal eller økologisk drevet areal er ikke tilskudds-berettiget.

Vilkår

- Det gis ikke tilskudd dersom det benyttes ugrasmidler før høsting, unntatt ved sprøyting mot floghavre og hønse-hirse, eller ved nedsviing av oljevekster og åkerbønne

Foto: Karoline Finstad Vold

Foto: Karoline Finstad Vold

UGRASBEKJEMPELSE I RADKULTURER (MEKANISK OG FLAMMING) (§ 25)

Det kan gis tilskudd for mekanisk ugrasbekjempelse eller flammning i radkulturer. Arealer som Debio har klassifisert som karensareal eller økologisk drevet areal er ikke tilskuddsberettiget.

Vilkår

- Det gis ikke tilskudd dersom det benyttes ugrasmidler før høsting, unntatt ved nedsviing av potetris

MILJØTEMA MILJØAVTALE OG KLIMARÅDGIVING

MILJØAVTALE (§ 26)

Foretak med arealer innenfor utvalgte områder med naturtypen kalksjøer kan få tilskudd for å gjøre en ekstra innsats for vannmiljøet i disse utsatte områdene ved å inngå en miljøavtale. Områdene som kan inngå en miljøavtale er:

- Nedbørfelt til Askjuntjern i Gran kommune
- Nedbørfeltet til Glorudtjern i Gran kommune
- Nedbørfeltet til Stavsjøen i Ringsaker kommune

Du finner kart over områdene [her](#).

Ligger foretaket ditt innenfor disse områdene, kan du ta kontakt med landbruksforvaltningen i din kommune for å inngå en miljøavtale. Kommunen vil da i samråd med deg utarbeide en avtale etter mal fastsatt av statsforvalteren.

Kalksjøer med kransalger er klassifisert som utvalgt naturtype og er en naturtype som er svært sårbar for avrenning fra blant annet jordbruk. Gjennomføring av tiltak som minsker avrenning fra jordbruksdrift er derfor viktig for å bevare vannmiljøet i slike sjøer.

For å få tilskudd må foretaket gjennomføre minst ett av følgende tiltak:

- Ingen jordarbeiding om høsten ([se s. 19](#))
- Vegetasjonssoner på arealer med åpenåker (se [s. 20](#) og [21](#))
- Fangvekster (se s. 20)
- Miljøvennlig spredning av all husdyrgjødsel som spres på areal i nedbørsfeltet (se s. [22-23](#))

Vilkår

- Det skal inngås avtale med kommunen på skjema fastsatt av Statsforvalteren. Avtalen skal omfatte alt fulldyrka og overflatedyrka areal foretaket disponerer i nedbørsfeltet.
- Det kan ikke jordarbeides om høsten på noe areal i nedbørsfeltet med unntak av dersom det blir etablert nytt plantedekke i samme vekstsesong, seinest 1. august
- Foretaket skal ikke gjødsle over norm
- Beitedyr skal holdes borte fra direkte kontakt med vassdrag i nedbørsfeltet i en avstand på minimum 2 meter
- Husdyrgjødsel som lagres på bakken skal spres senest førstkommende vekstsesong. Lagerplass for husdyrgjødsel på bakken skal kartfestes i avtalen.

KLIMARÅDGIVING (§ 26 a)

Det kan gis tilskudd for klimarådgivning. Klimarådgiving skal ta for seg en helhetlig gjennomgang av utslipp og opptak av klimagasser på gården, med sikte på å gjennomføre klimatiltak. Behov for klimatilpasning skal også inngå i rådgivingen. Du må ikke gjennomføre klimatiltak for å få tilskudd til klimarådgiving.

Vilkår

- Klimarådgiving skal gis av godkjent rådgiver. Rådgiver og kursopplegg skal være godkjent av Landbruksdirektoratet.
- Rådgivingen skal være gjennomført i perioden fra 15. oktober forrige år til og med 15. oktober i søknadsåret.
- Tiltaksplan for utført rådgiving med underskrift av rådgiver(e) og foretaket må legges ved søknaden.

Finne godkjent rådgiver

Du finner liste over godkjente klimarådgivere på [landbruksdirektoratet sin hjemmeside](#). Listen oppdateres fortløpende av Landbruksdirektoratet. For Innlandet har Norsk landbruksrådgiving og Tine godkjente rådgivere.

Mer om tiltaksplan

Det skal utarbeides en tiltaksplan i samarbeid med klimarådgiver og deg som mottar rådgiving. I tiltaksplanen skal det gå fram:

- At dere har diskutert målsetting for gjennomføring av klimarådgiving.
- At dere har gjennomgått produksjonstall med henblikk på å redusere driftens klimaavtrykk.
- Tiltak for klimatilpasning skal også diskuteres
- Liste over mulige tiltak for å redusere klimaavtrykk
- Tidsplan for gjennomføring av prioriterte tiltak

Tiltaksklasser

Grupperådgiving

To til en rådgiving

En til en rådgiving

FORSKRIFT OM REGIONALE MILJØTILSKUDD I JORDBRUKET, INNLANDET

Hjemmel: Fastsatt av Statsforvalteren i Innlandet 25. august 2021 med hjemmel i lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova) § 3 og § 18 og delegeringsvedtak 23. november 2018 nr. 1751

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1. Formål

Formålet med tilskudd etter forskriften er å bidra til å ivareta jordbruket sitt kulturlandskap, biologisk mangfold, kulturmiljøer og –minner, tilgjengelighet i jordbrukslandskapet, samt redusere bruk av plantevernmidler og utslipp til luft og avrenning til vann fra jordbruket.

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder i Innlandet fylke.

§ 3. Grunnvilkår

Tilskudd etter denne forskriften kan gis til

a) foretak som har gjennomført tiltak på arealer de disponerer i søknadsåret. Foretaket må drive vanlig jordbruksproduksjon på én eller flere landbrukseiendommer og må være registrert i Enhetsregisteret.

b) beitelag kan søke tilskudd for drift etter § 5. Med beitelag menes i denne forskriften sammenslutninger som er registrert som samvirkeforetak eller forening i Enhetsregisteret og som har til hovedformål å samarbeide om hensiktsmessige fellesløsninger innen beitebruk og god utnyttelse av utmarksbeite.

Kapittel 2. Kulturlandskap

§ 4. Drift av bratt areal

Det kan gis tilskudd for drift av jordbruksareal med hellingsgrad på 1:5 eller brattere, for å ivareta kulturlandskapet.

Tiltaksklasser: overflatedyrka og fulldyrka 1:3, overflatedyrka og fulldyrka 1:5.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 5. Drift av beitelag

Det kan gis tilskudd for drift av beitelag som oppfyller vilkårene i § 3b.

Tiltaksklasser: storfe/hest, småfe.

Tilskuddet utmåles per dyr sluppet på utmarksbeite.

§ 6. Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark

Det kan gis tilskudd for beiting av verdifulle jordbruksarealer.

Med verdifulle jordbruksarealer menes innmarksbeiter innenfor verdifulle kulturlandskap. Innmarksbeitene skal være godkjent av kommunen og registrert i kartdatabasen AR5, og skal ligge i områder som er registrert som verdifulle kulturlandskap i miljøbasen Naturbase.

Arealet må ha tilstrekkelig beitetrykk for å hindre gjengroing uten at dette medfører beite- eller tråkkskader.

Tilskuddet utmåles per dekar.

Kapittel 3. Biologisk mangfold

§ 7. Slått av slåttemyr og slåttemark

Det kan gis tilskudd for slått av slåttemark og slåttemyr som er gjennomført slik at naturtypen blir ivaretatt eller forbedret. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet, jordarbeidet eller sprøytet med plantevernmidler. Arealene skal være registrert i miljødatabasen Naturbase.

Tiltaket gjelder for arealer som er klassifisert som lauveng, slåttemark, slåtte- og beitemyr eller slåttemyr i miljødatabasen Naturbase. Dersom kartfigurer med naturtyper overlapper hverandre, er det den sist kartlagte kartfiguren som gjelder.

Det kan ikke samtidig gis tilskudd til arealet etter § 8 eller § 11.

Tiltaksklasse: svært viktig, viktig, lokalt viktig.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 8. Skjøtsel av biologisk verdifulle arealer

Det kan gis tilskudd for slått eller beite av biologisk verdifulle arealer som er gjennomført slik at det biologiske mangfoldet blir ivaretatt eller forbedret. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet, jordarbeidet eller sprøytet med plantevernmidler.

Arealet må være kartfestet i miljødatabasen Naturbase som en av de skjøtelsbetingede naturtypene som er listet opp i Vedlegg 1 pkt. 2 og må ha en verdi eller lokalitetskvalitet som går fram av Vedlegg 1 pkt. 2. Dersom kartfigurer med naturtyper overlapper hverandre, er det den sist kartlagte kartfiguren som gjelder.

Det kan ikke samtidig gis tilskudd til arealet etter § 7 eller § 11.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 9. Soner for pollinerende insekter

Det kan gis tilskudd for å så pollinatorvennlige frøblandinger og/eller skjøtte pollinatorvennlige soner på jordbruksareal. Sonene må ha pollinatorvennlige blomster gjennom vekstsesongen. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet eller sprøytet med plantevernmidler.

Tiltaket skal gjennomføres enten

a) i kombinasjon med grasdekte vannveier og grasstriper i åker § 17 og grasdekt kantsone i åker § 18. Bredden på stripen skal tilsvare bredden på grasdekt vannvei, grasstripe eller kantsone i åker. Tiltaksklasse: lav sats, eller

b) ved å etablere en egen stripe for pollinerende insekter. Bredden på stripen som etableres skal være minimum 2 meter. Tiltaksklasse: høy sats.

Det kan gis tilskudd til maksimalt 5000 løpemeter per foretak.

Tilskuddet utmåles per meter.

Kapittel 4. Kulturminner og kulturmiljøer

§ 10. Drift av seter

Det kan gis tilskudd for drift av seteranlegg med melkeproduksjon. Produksjonsperioden skal vare minst fire uker per sesong. Melken som blir produsert skal leveres til meieri eller foredles på setra. Produksjonen skal tilsvare minimum 45 liter kumelk eller 25 liter geitemelk i døgnet per seter.

Tiltaksklasser: Levering til meieri, 4-6 uker, Levering til meieri 6 uker eller mer, Egen foredling 4-6 uker, Egen foredling 6 uker eller mer

Tilskuddet utmåles per seter, fordelt på antall foretak som har dyr på setra.

(forskrift forts.)

§ 11. Skjøtsel av automatisk fredete kulturminner

Det kan gis tilskudd for skjøtsel av automatisk fredete kulturminner etter lov 9. juni 1978 nr. 50 lov om kulturminner § 4, som grenser til jordbruksarealer. Skjøtselen skal være gjennomført slik at kulturminnet er synlig i jordbrukslandskapet. Kulturminnet skal være registrert i kulturminnebasen Askeladden.

Ved beiting må antall beitedyr og beiteperioden tilpasses slik at vegetasjonen holdes lavvokst samtidig som kulturminnet ikke blir skadet av tråkk og liggeplasser. Det gis tilskudd for det arealet som er nødvendig å skjøtte for at kulturminnet skal være synlig jf. første ledd.

Det kan ikke samtidig gis tilskudd til arealet etter § 7 eller § 8.

Tiltaksklasser: beiting, slått.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 12. Skjøtsel av enkeltstående automatisk fredete kulturminner

Det kan gis tilskudd for skjøtsel av enkeltstående automatisk fredete kulturminner etter lov 9. juni 1978 nr. 50 lov om kulturminner § 4, som grenser til jordbruksarealer. Skjøtselen skal være gjennomført slik at kulturminnet er synlig i jordbrukslandskapet. Kulturminnet skal være registrert i kulturminnebasen Askeladden.

Antall beitedyr og beiteperioden må tilpasses slik at vegetasjonen holdes lavvokst samtidig som kulturminnet ikke blir skadet av tråkk og liggeplasser.

Tiltaksklasser: beiting, slått.

Tilskuddet utmåles per stykk.

§ 13. Skjøtsel av kulturhistoriske områder

Det kan gis tilskudd for beiting og slått av jordbruksarealer innenfor utvalgte områder av kulturhistorisk verdi, som er gjennomført slik at områdets kulturhistoriske preg blir ivare tatt.

Utvalgte områder av kulturhistorisk verdi er:

- 1) Jordbruksarealer i seterområder der arealene sammen med seterhusene utgjør et helhetlig setermiljø.
- 2) Dyrkingsfelt som ligger høyere enn vernskoggrensen og fast bosetting i området. Med dyrkingsfelt menes her et sammenhengende jordbruksareal knyttet til en landbrukseiendom og uten direkte tilknytning til et helhetlig setermiljø.

Det kan gis tilskudd til maksimalt 20 dekar

- a) per seter, eller
- b) per seter i kombinasjon med dyrkingsfelt, eller
- c) samlet for dyrkingsfeltene som en landbrukseiendom har eiendoms- eller bruksrett til.

Tiltaksklasser: beiting, slått/rydding.

Tilskuddet utmåles per dekar.

Kapittel 5. Avrenning til vann

§ 14. Ingen jordarbeiding om høsten

Det kan gis tilskudd for arealer med korn, oljevekster, belgvekster, frøeng siste høstingsår, grønn gjødsling og grønnfôrvekster dersom arealet ikke jordarbeides om høsten. Arealet skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret. Halmen på disse arealene skal ikke brennes.

Det gis tilskudd til arealer i prioriterte områder og andre områder, som definert i Vedlegg 1. pkt. 1.

Tiltaksklasse: erosjonsrisikoklasse 1, 1 med dråg, 2, 2 med dråg, 3 og 4.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 15. Fangvekst som underkultur

Det kan gis tilskudd for fangvekster sådd sammen med korn, oljevekster og belgvekster. Tilskuddet kan gis for arealer som oppfyller vilkårene etter § 14 ingen jordarbeiding om høsten. Fangveksten skal være godt etablert om høsten, og skal ikke være hovedvekst året etter at den er sådd. Arealet skal ikke sprøytes med plantevernmidler eller gjødsles om høsten.

Det gis tilskudd i arealer i prioriterte områder og andre områder, som definert i Vedlegg 1. pkt. 1.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 16. Fangvekster sådd etter høsting

Det kan gis tilskudd for fangvekster sådd etter høsting av grønnsaker, poteter og rotvekster. Fangveksten skal være godt etablert om høsten, og skal ikke være hovedvekst året etter at den er sådd. Arealet skal ikke sprøytes med plantevernmidler og ikke gjødsles etter høsting av hovedveksten. Arealet skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret.

Det gis tilskudd til arealer i prioriterte områder og andre områder, som definert i Vedlegg 1. pkt. 1.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 17. Grasdekte vannveier og grasstriper i åker

Det kan gis tilskudd for flerårig grasdekke i dråg på åkerarealer. Grasdekket skal ha en bredde på minimum seks meter. Vekstene skal være godt etablert om høsten i søknadsåret.

Tilskudd kan også gis for grasdekke på tvers av fallet i lange hellinger. Grasdekket skal ha en bredde på minimum to meter.

Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli.

Det gis tilskudd til arealer i prioriterte områder og andre områder, som definert i Vedlegg 1. pkt. 1.

Tiltaksklasser: korn, potet/grønnsaker.

Tilskuddet utmåles per meter.

§ 18. Grasdekt kantsone i åker

Det kan gis tilskudd for flerårig grasdekke langs kanten mot vassdrag på åkerareal.

Sonen det gis tilskudd for skal ha en bredde på minimum åtte meter, målt fra vassdragets normalvannstand, der minst seks meter ligger på fulldyrka areal. Vekstene skal være godt etablert om høsten i søknadsåret. Arealene skal ikke gjødsles eller sprøytes, og skal slås, beites eller pusses i søknadsåret. Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli.

Det gis tilskudd til arealer i prioriterte områder og andre områder, som definert i Vedlegg 1. pkt. 1.

Tiltaksklasser: korn, potet/grønnsaker.

Tilskuddet utmåles per meter.

§ 19. Fangdam

Det kan gis tilskudd for fangdam som er etablert på eller i tilknytning til jordbruksareal. Fangdammen skal ha tilfredsstillende renseseffekt.

Tilskuddet utmåles per dekar.

(forskrift forts.)

Kapittel 6. Utslipp til luft

§ 20. Spredning av husdyrgjødsel om våren eller i vekstsesongen

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og biorest om våren eller i vekstsesongen på etablert eng. Arealet skal høstes ved slått eller beiting etter spredning i søknadsåret. Det skal minimum spres 5 kg total-Nitrogen i husdyrgjødsel per dekar. Tilskudd kan bare gis dersom all husdyrgjødsel som foretaket disponerer spres om våren eller i vekstsesongen.

Foretaket skal ha gjødslingsplan og skiftenoteringer som viser sprededato og gjødselmengde spredd per dekar.

Det kan ikke gis tilskudd til arealer der det gis tilskudd etter § 21 eller § 22. Det kan bare gis ett tilskudd per areal per år.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 21. Nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og biorest ved nedfelling eller nedlegging. Det skal minimum spres 5 kg total-Nitrogen i husdyrgjødsel per dekar. Arealet skal høstes ved slått eller beiting etter siste spredning i søknadsåret. Husdyrgjødsel og biorest som er spredd ved nedlegging i åpen åker må moldes ned innen to timer.

Foretaket skal ha gjødslingsplan og skiftenoteringer som viser sprededato og gjødselmengde spredd per dekar.

Det kan ikke gis tilskudd til arealer der det gis tilskudd etter § 20 eller § 22. Det kan bare gis ett tilskudd per areal per år.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 22. Spredning av husdyrgjødsel med rask nedmolding

Det kan gis tilskudd for nedmolding av husdyrgjødsel og biorest ved harving eller pløying innen to timer etter overflate-spredning. Det skal minimum spres 5 kg total-Nitrogen i husdyrgjødsel per dekar. Arealet skal høstes eller beites etter siste spredning i søknadsåret.

Foretaket skal ha gjødslingsplan og skiftenoteringer som viser sprededato, tidspunkt for nedmolding og gjødselmengde spredd per dekar.

Det kan ikke gis tilskudd til arealer der det gis tilskudd etter § 20 eller § 21. Det kan bare gis ett tilskudd per areal per år.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 23. Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og biorest med tilførselsslange, som et tillegg til tilskudd etter § 20, § 21 og § 22.

Foretaket må kunne dokumentere bruk av tilførselsslange.

Tilskuddet utmåles per dekar.

Kapittel 7. Plantevern

§ 24. Ugrasharving i åker

Det kan gis tilskudd for ugrasharving i korn og annet frø til modning. Det gis ikke tilskudd dersom det benyttes ugrasmidler før høsting, unntatt ved sprøyting mot floghavre og hønsehirse, eller ved nedsviing av oljevekster og åkerbønne.

Arealer som Debio har klassifisert som karensareal eller økologisk drevet areal er ikke tilskuddsberettiget.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 25. Ugrasbekjempelse i radkulturer

Det kan gis tilskudd for mekanisk ugrasbekjempelse eller flammning i radkulturer. Det gis ikke tilskudd dersom det benyttes ugrasmidler før høsting, unntatt ved nedsviing av potetris.

Arealer som Debio har klassifisert som karensareal eller økologisk drevet areal er ikke tilskuddsberettiget.

Tiltaksklasse: Mekanisk ugrasbekjempelse.

Tilskuddet utmåles per dekar.

Kapittel 8. Miljøavtale og klimarådgiving

§ 26. Miljøavtale

Det kan gis tilskudd til foretak som gjennomfører en kombinasjon av tiltak for styrket miljøinnsats etter denne bestemmelsens andre til fjerde ledd. Det skal inngås avtale med kommunen på skjema fastsatt av Statsforvalteren. Avtalen skal omfatte alt fulldyrka og overflatedyrka areal foretaket disponerer i nedbørsfeltet.

Det kan gis tilskudd i følgende områder med naturtypen kalksjøer: Nedbørsfeltet til Askjuntjern og nedbørsfeltet til Glorudtjern i Gran kommune og nedbørsfeltet til Stavsjøen i Ringsaker kommune.

Det kan gis tilskudd til miljøavtale trinn 1 til foretak som gjennomfører minst ett av følgende tiltak:

- 1) Ingen jordarbeiding om høsten, jf. § 14
- 2) Vegetasjonssoner, jf. § 17 og § 18, på areal med åpenåker i nedbørsfeltet
- 3) Fangvekster, jf. § 15 og § 16, på minimum 50 % av arealet foretaket disponerer i nedbørsfeltet
- 4) Miljøvennlig spredning av all husdyrgjødsel som spres på areal i nedbørsfeltet jf. metoder beskrevet for § 20, § 21, § 22

I tillegg må følgende vilkår være oppfylt:

- a) Det kan ikke jordarbeides om høsten på noe areal i nedbørsfeltet med unntak dersom det blir etablert nytt plantedekke i samme vekstsesong, seinest 1. august
- b) Foretaket skal ikke gjødsle over norm
- c) Beitedyr skal holdes borte fra direkte kontakt med vassdrag i nedbørsfeltet i en avstand på minimum 2 meter
- d) Husdyrgjødsel som lagres på bakken skal spres senest førstkommende vekstsesong
- e) Lagerplass for husdyrgjødsel på bakken skal kartfestes i avtalen

Tiltaksklasser: Trinn 1

Tilskuddet utmåles per dekar.

§26 a Klimarådgiving

Det kan gis tilskudd for klimarådgiving som er gjennomført i en søknadsperioden fra 15. oktober forrige år til 15. oktober i søknadsåret. Tiltaksplan underskrevet av rådgivere og foretaket som søker tilskudd må vedlegges søknaden.

Med klimarådgiving menes rådgiving som tar for seg en helhetlig gjennomgang av utslipp og opptak av klimagasser på gården, med sikte på å gjennomføre klimatiltak. Behov for klimatilpasning skal også inngå i rådgivingen. Tilbydere av klimarådgiving skal være godkjent av Landbruksdirektoratet.

Dersom det søkes om tilskudd for gjennomført klimarådgiving i flere søknadsperioder er det et vilkår for å få tilskudd at tiltaksplanen oppdateres for hver søknad.

Tiltaksklasser:

Grupperådgiving

To til en rådgiving

En til en rådgiving

Tilskuddet kan kun gis for en gjennomført rådgiving per søknadsomgang.

(forskrift forts.)

Kapittel 9. Generelle bestemmelser

§ 27. Utmåling og utbetaling av tilskudd

Tilskuddet utmåles etter satser fastsatt årlig av Statsforvalteren i regionalt miljøprogram. Tilskuddet skal kun gis det året som tiltaket blir gjennomført.

§ 28. Søknad

Foretak som søker tilskudd skal benytte søknadsskjema fastsatt av Landbruksdirektoratet.

Søknadsfristen er 15. oktober. For beitelag som søker tilskudd etter § 5 er fristen 15. november.

Dersom søknad leveres etter fristene i første ledd, reduseres tilskuddet med 1 000 kroner per dag inntil 14 dager etter fristens utløp. Tilskuddet kan ikke overdras til eie eller pant.

§ 29. Administrasjon, dispensasjon og klage

Statsforvalteren administrerer tilskuddene etter denne forskriften.

Vedtak om tilskudd fattes av kommunen. Statsforvalteren kan i særlige tilfeller dispensere fra bestemmelsene om tilskudd fastsatt i denne forskriften.

Vedtak fattet av kommunen kan påklages til Statsforvalteren. Vedtak fattet av Statsforvalteren i første instans kan påklages til Landbruksdirektoratet.

§ 30. Opplysningsplikt og kontroll

Søker av tilskudd plikter å gi alle opplysninger som kommunen, Statsforvalteren og Landbruksdirektoratet finner nødvendig for å kunne forvalte ordningen.

Kommunen, Statsforvalteren og Landbruksdirektoratet kontrollerer at utbetaling av tilskudd er riktige. Søker plikter å utlevere all bokføring, korrespondanse og opptegnelser som vedkommer tilskuddet. Opplysninger gitt i forbindelse med søknad om tilskudd kan også kontrolleres ved telling og måling på de eiendommer som foretaket benytter i driften.

§ 31. Avkorting av tilskudd

Dersom foretaket uaktsomt eller forsettlig har

a) drevet eller driver sin virksomhet i strid med annet regelverk for jordbruksvirksomhet, eller

b) gitt feil opplysninger i søknaden som har eller ville dannet grunnlag for en urettmessig utbetaling av tilskuddet for seg selv eller andre, kan hele eller deler av det samlede tilskuddet som tilfaller foretaket avkortes.

Tilskuddet kan også avkortes dersom foretaket

a) har oversett de frister som kommunen, Statsforvalteren eller Landbruksdirektoratet har satt for å kunne utføre sine kontrolloppgaver i medhold av § 30,

b) har brutt bestemmelser i forskrift 1. juli 1999 nr. 791 om gjødslingsplanlegging, eller

c) ikke har ført journal over plantevernmidler som foretaket har benyttet på arealene det søkes tilskudd for. Journalen skal inneholde opplysninger om navn på plantevernmiddelet som brukes, tidspunkt for behandling og dosen som er brukt, samt området og veksten som plantevernmiddelet ble brukt på. Tilskuddet kan også avkortes dersom foretaket ikke kan fremlegge slike journaler for de siste tre årene.

§ 32. Tilbakebetaling og renter mv.

Dersom foretaket som følge av manglende oppfyllelse av vilkår i denne forskriften eller av andre grunner har mottatt en utbetaling som ikke er berettiget, kan det feilutbetalte beløpet kreves tilbakebetalt fra mottakeren eller motregnes i senere utbetaling av tilskudd. Tilsvarende gjelder differansen mellom utbetalt beløp og redusert tilskudd som følge av vedtak om avkorting etter § 31.

For tilbakebetalingskrav kan det kreves renter når kravet ikke innfris ved forfall. Ved grov uaktsomhet eller forsett kan renter kreves fra tidspunktet for utbetalingen av det urettmessige tilskuddet. Størrelsen på renten følger rentesatsen fastsatt med hjemmel i lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.

Krav fra offentlig myndighet som utspringer av foretakets jordbruksvirksomhet kan motregnes i senere utbetalinger av tilskudd til foretaket.

§ 33. Ikraftttredelse

Forskriften trer i kraft straks. Samtidig oppheves forskrift 29. juni 2020 nr. 1445 om regionale miljøtilskudd i jordbruket, Innlandet.

Vedlegg

1. Definisjoner

1.1. Prioriterte områder: I denne forskriftens kapittel 5 menes prioriterte områder som fulldyrka jord i nedbørsfelt i henhold til nasjonal hydrografisk inndelingen av vassdrag (jf. REGINE-felt i henhold til NVEs inndeling av vassdrag) med vannforekomster som i Vann-Nett er både:

a) karakterisert med middels eller stor påvirkning fra diffus avrenning fra fulldyrka mark og

b) klassifisert til moderat eller dårligere tilstand for ett eller flere av følgende kvalitetselementer med hensyn til næringstilførsel (eutrofi):

- planteplankton
- påvekstalg
- bunnfauna
- næringstilstand
- fosfortilstand

1.2. Andre områder: I denne forskriftens kapittel 5 menes andre områder som arealer som ikke er prioriterte, jf. pkt. 1.1. over.

2. Definisjon av skjøtselsbetingede naturtyper

Tilskuddsberettigede arealer etter § 8 omfatter følgende naturtyper:

2.1. Håndbok 13 om kartlegging av naturtyper fra Direktoratet for naturforvaltning

- Hagemark
- Naturbeitemark
- Beiteskog
- Tresatt kulturmark
- Fuktenger
- Kalkrike enger
- Engpregete erstatningsbiotoper
- Småbiotoper
- Artsrike veikanter

Arealene må være klassifisert som svært viktige eller viktige i Naturbase.

2.2. Kartleggingsinstruks for «Naturtyper i Norge» (NiN) fra Miljødirektoratet

- Naturbeitemark
- Hagemark
- Beiteskog
- Semi-naturlig eng
- Semi-naturlig våteng
- Eng-aktig sterkt endret fastmark

Arealene må være klassifisert med moderat, høy eller svært høy lokalitetskvalitet i Naturbase.

SKJØTSELSRÅD FOR SLÅTTEMARK OG SLÅTTEMYR (§ 7)

- Slått bør gjennomføres etter blomstring og etter at mange av plantene har satt frø. Det vil gjerne si siste halvdel av juli eller i august. Ta hensyn til lokale tradisjoner for området og sesong-variasjoner i utvikling av vegetasjonen.
- Slått bør fortrinnsvis skje med skjærende redskap som ljà, lett slåmaskin med kniv eller kantklipper med knivblad. Redskap som «pulveriserer» graset gjør det vanskelig å fjerne etterpå. Unngå bruk av tunge maskiner på bæresvak/fuktig mark. Det er likevel ikke forbudt å bruke traktor om det er hensiktsmessig og ikke skader mark og vegetasjon.
- Det kan være en fordel å slå kantene og andre mindre deler av enga etter at vegetasjonen har visnet ned. Det gir insekter og smådyr mulighet til å utnytte vegetasjonen til matsøk og formering utover ettersommeren.
- Dersom noen få, større plantearter begynner å dominere og skygge ut de mindre, kan det være aktuelt å rydde/slå arealet en gang tidlig i sesongen for å begrense utbredelsen av de dominerende artene
- La graset ligge i 2-4 dager etter slått før graset fjernes, slik at frø får drysse ned på bakken. Graset kan også tørkes på hesjer.
- Når høyet er tørt, bør det fjernes for å unngå at det ligger igjen planterester som kan føre til en uønsket gjødslingseffekt. Rak grundig for å fjerne høy og mose. Raking gjør også at frø kommer i bedre kontakt med jorda.

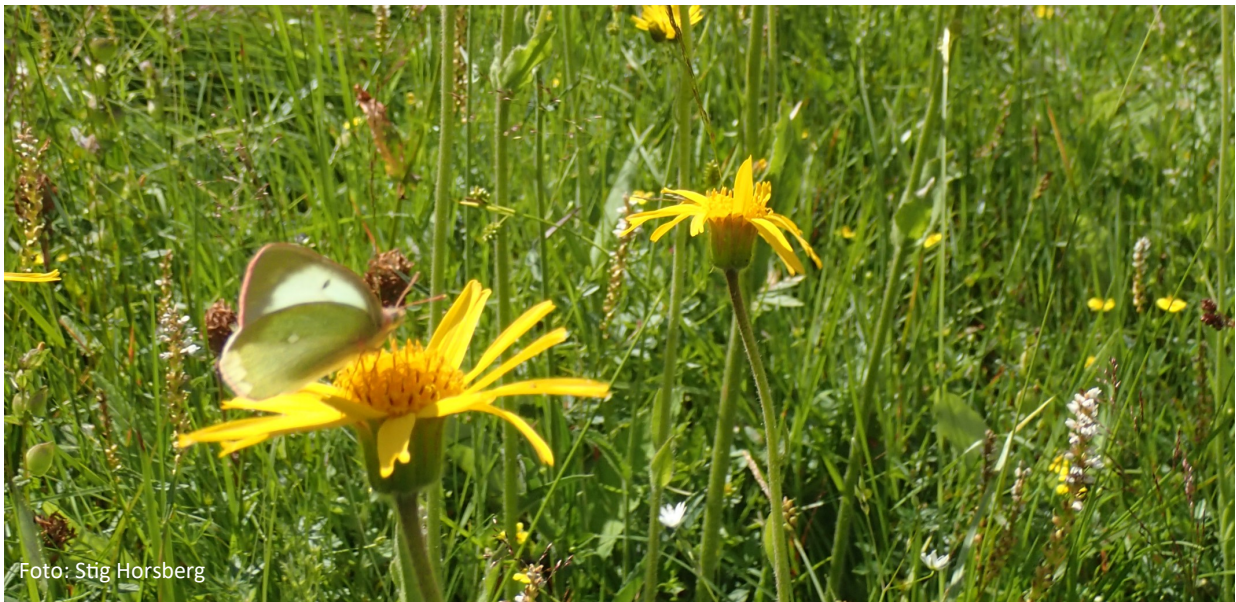

Foto: Stig Horsberg

VIL DU GJØRE EN EKSTRA INNSATS FOR SLÅTTEMARKA?

Slått er det viktigste tiltaket for å ta vare på mangfoldet i slåttemarka, men det er andre tiltak man kan gjøre i tillegg:

- Lett beite på våren og høsten kan bidra til god skjøtsel av slåttemarka. Man må likevel ta hensyn til om det finnes arter, særlig de som er sjeldne eller trua, som er sårbare for beiting (særlig på våren, f.eks. orkideer). Særlig sau plukker ofte enkelt planter som er spesielt smakelige eller næringsrike.
- Bevar artsrike veikanter slik at de ikke gror igjen med høye busker og trær. Artsrike veikanter og andre kantsoner fungerer som viktige korridorer for spredning av frø og pollen. Det er viktig å holde arealene i slåttemarka lysåpne ved å rydde bort skyggende vegetasjon i kantene.
- La det stå igjen selje, rogn og andre treslag som bærer frukt og bær i tilknytning til slåttemarka. Disse er viktige for insekter og fugler.

SKJØTSELSRÅD FOR BIOLOGISK VERDIFULLE AREALER (§ 8)

Beiting:

- Beitingen må tilpasses slik at kvalitetene ved naturtypene bevares. Bruk gjerne kunnskap om hvordan området har vært skjøttet tidligere (type beitedyr, beitepress, beiteperiode, rydding av beitet m.m.)
- Stort beitetrykk over lengre tid kan føre til mer dominans av grasarter og færre blomsterplanter
- Plassér fôringsstasjon, saltsteiner, vanningskar og grunder med tanke på å unngå tråkkskader og å lokke dyra til å bruke hele området som skal beites
- Vær oppmerksom på at tilleggsfôring og stor konsentrasjon av dyr i enkelte områder kan føre til at nærliggende arealer blir oppgjødslet og mindre artsrike
- I noen tilfeller kan det finnes sjeldne arter som ikke tåler for stort beitetrykk. Tilpass skjøtselen for å ta vare på disse artene ved f.eks. å slippe dyra på beite senere eller begrense beiteperioden
- Oppslag av kratt og rotskudd («tennung») bør fjernes og arealet bør ikke tilsås med kulturvekster. Avfall etter rydding bør fjernes for å unngå uønsket gjødslingseffekt når det brytes ned
- Bevar variasjon av trær og busker og hold steingjerder, rydningsrøyser, gruspartier eller lignende åpne for å tilrettelegge for insekter. Variasjon i landskapet er viktig

Slått:

- Skjøtselen må tilpasses slik at kvalitetene ved naturtypen bevares. Er det sårbare/ sjeldne arter (enten planter eller insekter), bør en ta spesielt hensyn til disse når en driver skjøtsel
- Dominerende planter som hundekjeks, bringebær og andre busker bør ryddes bort tidlig i sesongen for å tappe dem for mest mulig næringsstoffer og begrense utbredelsen
- Det bør av hensyn til blomster og insekter ikke slås helt snaut
- Slått kan ellers med fordel følge samme skjøtselsråd som for slåttemarken, se s. 9

SKJØTSELSRÅD FOR SONER FOR POLLINERENDE INSEKTER (§9)

Foto: Stig Hørsberg

Hvilke arealer egner seg?

Arealene som er best egnet for dette tiltaket er på tørrlendt jord som ikke er for næringsrik. Flere vanlig brukte frøblandinger vil likevel fungere mange steder.

Legg gjerne stripen inntil åkerkanter, private veier, teigskiller, åkerholmer eller lignende. Anlegg stripen slik at den blir minst mulig påvirket av sprøyting med plantevernmidler og gjødsling av dyrka mark som ligger inntil stripen.

Du bør unngå å etablere tiltaket inntil offentlig veg. Her blir vegkantene slått én til to ganger i sesongen, avhengig av hvor kraftig vegetasjonen er eller ser ut til å bli. Langs åkre er praksisen ofte at vegentreprenøren slår helt frem til der åkeren begynner. Du risikerer dermed at blomsterstripa blir slått fordi den ikke oppfattes som del av åkeren. Kraftigvoksende vegetasjon blir gjerne slått en gang på forsommeren.

GJØRE EN EKSTRA INNSATS FOR POLLINATORENE?

Naturlige kantsoner utenfor jordbruksarealene er også viktige leveområder for mange pollinerende insekter, og de bidrar til å knytte insektenes leveområder sammen. Skjøtsel av slike arealer vil derfor være like viktig som etablering og skjøtsel av nye vegetasjonssoner inne på jordbruksarealene, men er ikke omfattet av tilskuddsordningen. Aktuelle skjøtselstiltak kan være å rydde kratt og busker ved behov slik at lys slipper ned til urter og gras. Tenk variasjon og sett igjen busker og trær av ulike slag, alder og høyde. Selje og vier er spesielt viktige treslag som blomstrer tidlig om våren og er viktige for humler og bier. Et annet skjøtselstiltak kan være å slå eller beite arealet etter blomstring år om annet. Dersom det er behov for å så inn blomstrende arter bør frøet aller helst være av stedegent frø, og det må ikke inneholde fremmede arter.

Har man mulighet til å slå egnede blomsterrike enger eller kantsoner, kan det være en god løsning å slå dem sent i sesongen og spre høyet ut på de arealene der en ønsker å etablere ny, blomsterrik vegetasjon. Når graset tørker, vil frøene i denne plantemassen bli spredd ut på jorda under. Dette kan gjerne kombineres med innkjøpte frøblandinger av stedegent frø.

SKJØTSELSRÅD FOR SONER FOR POLLINERENDE INSEKTER (§9)

For flerårige striper:

- Dersom arealet skal slås, må slått gjennomføres etter ferdig blomstring. La gjerne plantematerialet ligge i 2-3 dager etter slått for å sikre frøspredning, og fjern deretter plantematerialet fra arealet.
- La gjerne området bli beitet om høsten
- For å opprettholde god blomstring over flere år, kan det være nødvendig å vedlikeholde stripen ved å så inn frø der det trengs

Hvilke frøblandinger kan anbefales?

- Ved tilsåing skal det brukes frøblandinger som består av ulike arter med utstrakt blomstringstid som gir blomstring og nektarproduksjon gjennom hele pollinatorsesongen
- Bruk av flerårige vekster er å foretrekke, slik at sonen som etableres kan ligge i flere år. Unngå likevel frøblandinger med flerårige vekster som ikke er naturlige i området og som kan spre seg og fortrenge stedegen vegetasjon.
- Det er under utvikling frøblandinger basert på norske villblomster, men for det meste av Innlandet er det foreløpig ikke tilgjengelig egnede blandinger i større volum.

Statsforvalteren har egen [temaside](#) for pollinerende insekter. Her finner du oversikt over aktuelle frøblandinger, andre tilskuddsordninger for pollinerende insekter og mer informasjon om pollinatorvennlig skjøtsel.

SKJØTSELSRÅD FOR AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER (§§ 11 OG 12)

- Det er viktig at vegetasjonen blir skjøttet på en slik måte at hovedformen på kulturminnet kommer tydelig fram og at karakteristiske detaljer er synlige. Redskap kan være både ljå, ryddesag og slåmaskin, avhengig av hva som er hensiktsmessig
- Slått av blomsterrik vegetasjon bør utføres først når vekstperioden er over og vegetasjonen delvis avblomstret. Der det allerede er grasdominert «plenvegetasjon», går det an å velge mellom å fortsette med vanlig plenklipping eller å slå sjeldnere for å få en mer naturlig blomstereng
- Der vegetasjonen er spesielt frodig og der det er store oppslag av tennung, stubbeskudd etc. bør en slå/rydde arealet så fort vegetasjonen er utvokst (gras i skyting, fullt utvikla bladverk) for å tappe rotsystemet for næringsstoffer og få mindre gjenvekst
- Graset fra slått eller rydding bør normalt fjernes, både fordi det kan være skjæmmende/skadelig og gjøre kulturminnet mindre synlig og for å gi lys og luft til vegetasjonen. Dette vil også gi en lavere og mer tettvokst gras- og urtevegetasjon som er lett å skjøtte og mer slitesterk mot tråkk
- Dersom en bruker maskiner, er det viktig at de ikke lager kjørespor eller skader terrenget på annen måte. Maskiner med stort marktrykk kan skade kulturminnet og dessuten komprimere jorda, som igjen kan skade kulturminner under bakken og gi dårlige vekstvilkår for vegetasjonen
- Bruk beitedyr som egner seg og ikke skader kulturminnet. Spesielt viktig er dette der arealet er begrenset og tråkk og slitasje lettere kan skade terrenget og selve kulturminnet.
- Vær også oppmerksom på faren for slitasje/tråkkskader der du plasserer eventuell saltstein, vannforsyning eller fôrhekk og på plasser der dyra foretrekker å ligge

Statsforvalteren i Innlandet

Postadresse: Postboks 987, 2604 Lillehammer

Internett: www.Statsforvalteren.no/innlandet